

(Dalje na 3. strani)

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom — Poslovenil Vladimir Levstik

"Izpolnim ti, samo povej, kaj je, hitro povej," je rekel Aljoša.

"Hitro... Hm. Ne hiti, Aljoša: ti hitiš in se vznemirjaš. Zdaj ni za kaj hiteti. Zdaj je krenil svet na novo cesto. Eh, Aljoša, škoda je, da se nisi tudi ti kdaj do vzhajanja zamislil! Sicer pa, kaj mu govorim? Ti da se ne bi bil zamisljal! Kaj govorim, bedak:

Človek bodi plemenit!

Cigav stih je to?"

Aljoša je sklenil, da počaka. Spoznal je, da je zdaj morda res vsa njegova naloga samo tukaj. Mitja se je oprl s kolenom na mizo, nagnil glavo na dlan in se za trenutek zamislil. Oba sta pomolčala.

"Ljoša," je rekel Mitja, "ti edini se mi boš smejal! Hotel bi pričeti... svojo izpoved s Schillerjevo himno radosti. An die Freude! Toda nemški ne znam, vem samo, da je 'An die Freude'. Tudi tega ne misli, da govorim v pijanosti. Prav nič nisem pijan. Konjak je konjak, toda zame je treba dveh butilk, da se upijam —

in Silen z zardelim lici prijaše na klobostravi oslici,

Jaz pa nisem izpil niti četrte butilke in nisem Silen, ampak silen sem, ker sem se odločil na vekomaj. Oprosti mi igro z besedo. Saj mi boš moral danes marsikaj oprostiti, ne samo besedne igre. Nikar se ne vznemirjaš, ne misli, da govorim na dolgo in široko; stvarno govorim in bom takoj pri stvari. Ne bom si vlačil žida iz duše. Postoj, kako že pravi..."

Vzdignil je glavo, zamislil se in zdajci vzhleno prišel:

Divji, nag in plah se skrivaj troglodit je v duplihi skal, trate je pastir pustošil, koderkoli je kočeval. Lovca s kopjem in strelco je korakal v senci smrek; joj mu, kogar morje vrglo je na nepriljudni breg!

Ko prišla je vrh Olimpa, Cerera, kakaj sled izginelega otroka, pust pred njo je ležal svet. Ni je bilo strehe zanj, gostoljubnih ne prarov, ne pobožnega kipenja belostebnih hramov.

Sladko zrnje zlatih klasov na obed vabilo ni, kjer a prestrašnih je oltarjev kapala človeška kri. Kamorkoli se ozrla a tužnim okom je, povsod v ponižanju globokem taval je človeški rod.

Ihtenje je zdajci udarilo Mitji iz prs. Pograbil je Aljošo za roko.

"Priatelj, prijatelj, v ponižanju, v ponižanju, v ponižanju tavamo tudi zdaj. Strašno veliko mora človek pretrpeti na zemlji. Strašno veliko je njegovega gorja! Ne misli, da sem samo hlapec v oficirskem činu, ki pije konjak in razvratuje. Jaz, brate moj, mislim skoro edino na to, na tega ponižanega človeka, kadar le ne klatim neumnosti. Daj mi Bog, da zdaj ne bi klatil neumnosti in ne bi hvalil samega sebe. Zato premišlujem o tem človeku, ker sem sam tak človek.

Da v višave človečanstva se povzdigne človek, naj z verno materjo zemljico sklene vez na vekomaj.

Sam, evo v čem je stvar: kako naj stopim v večno zvezo z zemljo? Jaz ne poljubim zemlje in ji ne param grudi; mar naj postanem seljak ali pastir? Hodim in ne vem, ali sem pal v amrad in aramoto ali v svetlobo in radost. Vidiš, tu je zlo, zakaj vse na svetu je uganka! In kadar se mi je zgodilo, da sem se pogreznil v najglobljo, najglobljo sramotno razuzdanstva (in to je bilo vobče edino, kar se mi je dogajalo), sem vselej čital to pesem o Ceneri in o človeku. Ali me je pobiljševala? Nikoli ne! Zato, ker sem Karamazov. Zato, ker — če že zletim v brezno, tedaj poletim naravnost, z glavo naprej in s petami navzgor, in bom celo zadovoljen, da padam baš v takem poniževalnem položaju in si štejem to v lepoto. In evo, prav v tej sramoti zdajci pričen himno. Naj bom preklet, naj bom nizek in podel, toda naj tudi jaz poljubim rob te halje, ki se vanjo odeva moj Bog; najsi stopam ob istem času za hudobcem, yendarle sem Tvoj sin, Gospod, in Te ljubim in čutim radost, brez katere svet ne bi mogel ne stati ne obstati.

Radost je, ki vliva v žile stvarstva večnih sil opoj, radost vzmet je, ki poganja v tek prirode širni stroj. Ona vabi cvet iz klice, ona solca iz neba in ozvevja iz prostranstev, ki jih videc ne pozna.

Iz prirode blagih neder vse kar diha jo pije, vse, kar dobro in kar zlo je, po stopinjah njenih gre. Ona da v nesreči druga, čar poljubov, ogenj vin; žužek plava v sladostrajstvu, v slavi božji — kerubin.

A dovolj bodi stihovi! Solze so me obile... daj mi, da se izročim. Naj bo to neumnost, ki se ji bodo vsi smejali, a ti se ne smeš. Vidiš, se tebi gore očesa. Dovolj je stihov. Zdaj ti hočem povedati nekaj o 'žužkih', o tistih, vidiš, ki jih je Bog obdaril s sladostrajstvom:

žužek plava v sladostrajstvu!

Jaz, brat, sem prav ta žužek in to je rečeno kakor nalašč o meni. In vsi Karamazovi, kolikor nas je, smo taki; tudi v tebi, angel, živi ta žužek in rodi burje v tvoji krvi! To so burje, zakaj sladostrajstvo je burja, še hujske od burje! Lepota — to ti je strašna, grozna stvar! Strašna je, ker je ni moči opredeliti, in opredeliti je ni moči zato, ker nam je Bog zadal same ugank. Tu se ti stikajo bregovi, tu žive vsa protislovja drugo poleg drugega. Jaz, brat, sem zelo malo naobražen, toda premišljeval sem o tem veliko. Strašno mnogo je skrivnosti! Premnogo ugank tlači človeka na zemlji. Ugiblji jih, kakor veš in znaš, in zlezi suh iz vode. Lepota! Razen tega ne morem prenesti, da nekateri človek, celo tak, ki ima višje srce in visoko misel, prične z idealom Madone, konča pa s sodomskim idealom. Še strašnejše je, če kdo, ki ima sodomski ideal še v duši, ne zanikava niti ideal Madone in mu srce gori od njega, resnično, resnično gori, kakor v brezmadežnih letih mladosti. Ne, širok je človek, kar preširok, jaz bi ga napravil ožjega.

(Dolje prihodnjič.)

mel že ob svojem pričetku 62 gojencev in gojenek.

Znan pa je tudi Hubad kot prirejevalec slovenskih narodnih pesmi, ki jih je prirejal za moške, ženske ali mešane zборе, hkrati pa je bil urednik vseh Matičnih glasbenih publikacij. Kot profesor solističnega petja pa je vzgojil vrsto znanih pevcev in pevk: Rijavca, Betetta, Devovo, Lovšetova, Polakova, Križaja, Levčarja, Banovca, Golobova, Mezetova itd. Z zborom Matice je prirejal koncerte doma in v tujini, na Češkem, na Poljskem itd. Bil je tudi v odboru Dramatičnega društva in nekajkrat upravnik Narodnega gledališča.

Ko se je pred leti vršil glasbeni festival v Ljubljani, so pred poslopjem odkrili na kamennih stebrih bronzaste portrete jugoslovanskih kompozitov, med njimi pa tudi soho ves posvetil slovenski glasbeni vzgoji in Matičnemu zboru. Glasbena šola Matice se je pod Hubadovim vodstvom spremenila v srednješolski zavod, leta 1919 pa je zrasel iz nje prvi jugoslovanski državni glasbeni konservatorij. Ko je Hubad nastopil svojo službo pri Matici, je imela šola 120 učencev, leta 1919 jih je imela 1200! Konservatorij — glasbena univerza — pa je l-

vo trafiko. Nekaj teh vlovov je bilo izvršenih med opoldanskim odmorom sredi Maribora. Zdaj domneva policija, da je prišla pravega vlomilca, 31 letnega starega vlomilca težkega kalibra, Franceta Staneka, ki je lani odsejal dve leti in pol zapora v Gradcu, nakar ga je policija poslala čez mejo k nam, ker je pristojen v občini Sv. Krištof nad Laškimi. Pred nekaj dnevi so ga prijeli v Mariboru v neki gostilnici. Razna znamenja so kazala, da je vrome izvršil Stanek. Ko so zvedeli na policiji, da se Stanek spet nahaja v Mariboru, so naredili racijo in Staneka prijeli v krčmi. Pri njem so našli vlomilsko orodje, pri zaslišanju pa je odločno tajil, da bi bil sploh izvršil kak vlom. Kod se je potepal zadnje mesece, in od česa se je preživljal, tega ni še pojasnil.

Utonil v Savi. — Na Ježici se je dogodila smrtna nesreča. Hlapec Cihlarjeve tovarne z Dunajske ceste v Ljubljani, 32 letni Jože Rebolj, je pripeljal s konjema k Savi, da naloži pesek. Hotel pa je z vozom čez desni rokav, da bi prišel do večjega lesišča: peska. Nenadno pa se je voz pogrzel, voda je voz dvignila in ga začela odnašati s seboj. Konja sta se odtrgala in splavala na breg, voz in hlapec pa je Sava odnesla. Hlapecvega trupla še niso našli. Rebolj je bil doma iz Smlednika.

BIVŠI OROŽNIK UMORIL MLADO DEKLE

Odpušteni orožnik Lipovec umrti Angelo Novakovo v Ivanjkovcih

V noči na 4. maja se je dogodil v Ivanjkovcih zločin, ki je zahteval življenje mlade blaginječarke v Petovarjevi trgovini, Angele Novakove, po rodu iz Smarja pri Jelšah. Umoril jo je odpušteni orožniški kaplar Avgust Lipovec, po rodu iz Trave v čabarskem okraju.

Lipovec je bil lani odpuščen iz orožniške službe. Služboval je pred nekaj leti v Ivanjkovcih. Bil pa je zelo razburljivo nature in se je pogosto sprl s predstojniki, zaradi česar je bil premeščen v Planino pri Sevnici, kjer pa je spet prišel v konflikte s predstojniki in je bil januarja odpuščen iz orožniške službe. Toda Lipovec ni šel domov, ampak je šel v Ivanjkovce, kjer je že lani oblegoval mlado Petovarjevo blaginječarko Novakovo z ljubezenskimi izjavami. Toda Novakova ga je prijazno odbijala, češ naj si dobi službo, nato pa se bosta že pomenila. Lipovec pa je snoval na tistem strašnem zločin in začel zadnje čase groziti, da bo Novakovo ubil, ker ga ne mara.

Novakova je bila v Ivanjkovcih zelo znana kot pridno dekle, ki se je tudi mnogo udeleževala na odraških deških tamošnjih društev. Dne 3. maja zvečer je imela skušnjo za igro, ki bi jo uprizorilo gasilsko društvo. Ko se je vračala domov, jo je na zadnji strani Petovarjeve gostilne pričakal Lipovec, jo vrgel na tla in ji zadal z nožem sedem hudih vbovov v prsi. Dekle se je onesvestilo. Ko so prihiteli ljudje, je Lipovec že zbežal v gozd. Poklicani zdravnik je odredil prevoz v bolnišnico, toda Novakova je že med prevozom umrla.

Lipovec so orožniki iskali ponoči v gozdu, a ga niso našli. Naslednji dan pa so ga aretirali v Vinskem vrhu.

Cerkvenikova povest nagrada. — Pri letošnjem razpisu ljubljanske Mladinske matice (ustanove učiteljske organizacije) za originalne mladinske povesti je bila nagrada s prvo nagrado povest "Ovčar Runo", ki jo je napisal Angelo Cerkvenik. Knjiga izide kot redna publikacija Mladinske matice septembra meseca.

Požar v Trliču — pri čevljarju Ježetu

Dan sv. Florijana, ki je baje začetnik hiš pred ognjem, se je v Trliču kaj slabo izkazal. Vsako leto na ta dan imajo v Trliču svečano mašo, ki se je udeležijo gasilci iz mesta in okolice, pri čemer se spominjajo velikega požara, ki je 1811 uničil Trlič. In ravno med to mašo je letos začelo biti plat zvona. Gasilci so pohiteli iz cerkve in zvedeli, da gori ostrišje čevljarja Janja Ježeta v Cerkveni ulici.

Z motornimi in ročnimi brizgalnicami so začeli gasiti, saj je grozilo, da se bo požar ob količkah vetra razširil na ostale hiše. Toda združenim gasilcem in predilničarjem je uspelo ogenj lokalizirati in nazadnje pogasiti. Toda škoda ima Ješe mnogo. Pogorelo mu je vse ostrešje, pogorela delavnica z mnogo usnja in 22 stroji in mnogimi potrebčinami, tako da znaša vsa škoda gotovo nad 200.000 dinarjev. Poškodovana pa je tudi vsa hiša in pohištvo od vode, ki so jo sipale brizgalne v plamene.

Ogenj je nastal iz nepredvidnosti nekega Ješetovega delavca, ki je v delavnici grel lepilo za čevlje, pa se mu je nekaj bencina polilo po tleh. To je obrisal z nekimi odpadki ter nato vrgel v odprto peč. Tedaj je bušil plamen iz peči, zažgal lepilo in opekel tudi delavca, tako da ta ni mogel ognja pogasiti. V nekaj hipih je ogenj zajel vso delavnico.

Hiša je bila zavarovana, toda škoda z zavarovalnico ne bo krita.

Poboj dvih Bosancev. — V St. Jurju pri Celju sta dva bosanska hlapca že dalj časa prevažala drva in drugo robo za razne trgovce. Sta to Franjo Matošević in Ivan Debeljak, oba iz okraja Travnik v Bosni. Dne 3. maja sta popivala po gostilnah in kupčevala. Matošević je namreč hotel kupiti od Debeljaka štiri konje. Toda med kupčevanjem sta se sprlekala in Debeljak je potegnil dolg nož iz žepa. Bosanca sta se sprijela, toda gostilničar ju je vrgel iz krčme. Zunaj pa sta se spet sprijela in Matošević je z debelim polenom udaril Debeljaka po glavi in mu prebil lobanjo, da so izstopili možgani. Debeljak je popoldne umrl v celjski bolnici, za Tomaševićem pa so se zaprla jetniška vrata.

Koroški pevci v Ljubljani. — Kadar pride katero od koroških slovenskih pevskih društev k nam prepevat koroške pesmi, je za nas zmerom praznik koroškega slovenstva in praznik koroške pesmi. Te dni se je mudil v Sloveniji slovenski pevski zbor iz Brnce pri Beljaku, "Dobra", ter priredil koncerte v Novem mestu, v Trebnjem in v Ljubljani. V Ljubljani je bil koncert razprodan, dvorana nabito polna in navdušenje čezmerno. Peli so same svoje narodne pesmi: Tam čier teče bistra Zila, Od Celovca noj do Drave, Oj ti praburna stvar, Mam dro fletno navajeno, Sm an buren paver, Pojdam v rute, Bom pa rutič zvorav, Nma v čriez izaro, Juhej, pojdamo v Skufce itd. Treba vsekakor pripomniti, da ni zmagoval le narodnostni moment, pozdraviti brate od ene strani, ampak da je zmagovala koroška pesem v dovršenem izvajanju teh pevcev, ki so po večini kmetje in zapoje res od srca.

Pogreb Mateja Hubada je bila prava manifestacija za njegovo delo. Zadnji dan je truplo ležalo v dvorani Glasbene matice, od koder se je vršil pogreb. Pri Glasbeni matici se je poslovil od njega Matični predsednik dr. Ravnihar, v imenu zagrebske akademije znanosti, katere častni član je bil Hubad, je govoril skladatelj dr. Sirola, v imenu zagrebske Glasbene akademije skladatelj Lhotka, v imenu bivših in sedanjih konservatoristov je govoril član Narodnega gledališča Frelhi. Združeni pevci so zapeli pesem "Umri je mož", in Galusovo "Glejte, kako umira...". Pogreb je šel nato pred operno gledališče, kjer se je poslovil od Hubada kot nekdanjega upravnika gledališča sedanji upravnik, pesnik Župancič, nato še drugi govorniki v imenu pevskih organizacij. Na pokopališču pa je govoril v imenu Matičnega zbora Silvan Pečenko. Člani Matičnega zbora so ob grobu jokali in s težavo so odpeli svojemu pokojnemu mojstru njegovo najljubšo pesem, "Gor čez izaro..."

Dober odgovor

"Kaj bi pa delal, ko bi podedoval milijon dolarjev?" "Dve leti nič."

Učitelj: "Ali zdaj vidiš, da nič ne vidiš? A v naslednjem trenutku boš videl, zakaj ne vidiš?"

Dr. Norman Bethune, slavni kanadski zdravnik, ki je v Španiji, da pomaga v civilni vojni ranjenim milicnikom.

Junak
"Gospod, res je bilo lepo gledati, kako ste skočili s skale v vodo, da rešite človeka, ki se je potapljaj!"
"Da, da... samo to bi rad vedel, kateri nesramnež me je od zadaj sunil."

Rešitev
Besno zavpije sodnik v rano:
— Prvi, ki bo rekel eno besedo šč, bo letel ven!
— Tedaj se oglasi obtožene — Živijo! Vendar končno metna beseda!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden; dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$1.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri spremeni \$1.00 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vala lastna in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Druž. drave in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$1.00
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 9.60	2 tednika in..... 9.60
3 tednike in..... 14.40	3 tednike in..... 14.40
4 tednike in..... 19.20	4 tednike in..... 19.20
5 tednikov in..... 24.00	5 tednikov in..... 24.00
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Men Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastna.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skopi naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nananiti upravništvu listu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stne, tedaj mora upravništvo znati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družita \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od stedečih članov moje družine:

2).....Čl. družita \$.....

3).....Čl. družita \$.....

4).....Čl. družita \$.....

5).....Čl. družita \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....